

Fakulta výtvarných umění Vysokého učení technického v Brně

akademický rok 2009/2010

Posudek vedoucího diplomové práce

Jméno a příjmení studenta: Bohumíra Smolejová

Název práce: F jako fake

Posudek: Tomáš Lahoda, ak.mal.

Soubor obrazů Bohumíry Smolejové

F jako fake, nazývá Bohumíra svou sérii. F jako femme fatale nebo F jako fikce by bylo přesnější. Erotika a ženy – to je téma, kterému se Bohumíra Smolejová věnuje s přestávkami delší dobu. V jejím hledáčku je zaostřeno na relativizování a boření zažitých představ o tom, jak vypadá erotická diva. Na místo ideální sexbomby dosazuje ženy všedního dne, dá-li se to tak nazvat, a na nich demonstruje, že erotika není jen výsadou určitého stereotypu, nebo ideálu krásy, mládí a zdraví. Její ženy nejsou typickými smyslnými podobami pin-up girls z chytlavých kalendářů. Zaměřuje se prostě jen na ženy obyčejné, všední, snad i nehezké. Tyto pojmy a charakteristiky jsou ovšem proměnné podle měnícího se vkusu doby, a poukaz na tuto relativizaci kritérií je zřejmě také jednou z obsahových rovin jejích maleb.

Východiskem k obrazům jsou podle autorky staré fotografie z počátku 20.stol., kdy byl ideálem krásy jiný typ ženy než dnes. Po formální stránce je malířský přednes inspirován tvorbou malířů skupiny Nabis, jmenovitě Bonnard, Vallottona a Vuillarda. Z obrazů nevyzařuje žádná specificky časově ani místně ohraničená doba. Typologie interiérů a zahrad je obecná, je zde jen málo prvků, ze kterých by se dalo usoudit o jaký typ interiéru jde nebo z jaké doby je. Mohou to být momentky jak v interiérech bytů tak i nevěstinců. Několik málo detailů - jako vzory tapet nebo části postelí a židlí, mohou stejně dobře odkazovat na celé 20. stol. Snad jen jeden obraz stylem účesu ženy a typem sofa ukazuje spíš na počátek 20. stol.

Celý soubor je představen jako koncept jakýchsi pokusů o rekonstrukci nebo reprodukci tvorby objeveného, dosud neznámého českého malíře Františka Moula. Dílo tohoto smyšleného malíře erotického žánru přelomu 19.a 20. stol. představuje momentky polosvlečených a svlečených žen v erotických situacích, kdy se většinou předvádějí nebo nabízejí jako svůdné ikony z tohoto světa. Je tu zobrazen alternativní svět přitažlivých krás, kde defilují inscenované akty s puncem domácí, amatérské nebo nanejvýše poloprofesionální proveniencí.

Souhrnně není jasné, jestli jde o pracovnice nevěstinců, at už stále fungující nebo již vysloužilé, nebo o ženy mimo tuto branži, které se do vyzývavých póz jen aranžují. Některé se tváří nezúčastněně, jiné se smějí a je na nás, abychom dešifrovali jejich úsměv jako upřímný, jako součást masky nebo jen jako strojený úsměv, který zakrývá rozpaky nad vlastní sebe prezentací. Jindy úsměv jen stěží kamufluje povadlou krásu a nedokonalost. Jen vyjimečně se díváme na útrpný pocit rezignace na své předváděné vlohy, anebo jsme svědky smutku, někdy až s tragickým nádechem nenaplněných nebo marně očekávaných tužeb.

Vyzývavý, ale zároveň odevzdaně netečný až prázdný pohled sedící hubené postarší ženy na posteli vypovídá o ztrátě iluzí nad vlastní přitažlivostí. Ani červená rtěnka na

sevrěných ústech a natupírované bílé vlasy, které připomínají košatou paruku ve stylu Hendrixe, nedokážou pozdvihnout vyprchaný erotický náboj. Některé obrazy vypadají jako by se ženy do těchto pozic rezignovaně podvolily, nechťně si uvědomujíc maskovaný pocit trapnosti a marnosti.

Obrazy jsou malovány expresivně, lapidárně zjednodušujícím stylem, sumárně nahozené figury nesou znaky tzv. špatné malby. Jako celek působí obrazy celkem koherentně, jasně vypovídají o zvoleném námětu.

Na mnoha malbách je možné postřehnout jeden detail - jsou zde patrné anatomicky nesprávně zvládnuté části těl. Tyto špatně namalované partie nebo anomálie ovšem trochu problematizují možné čtení a tedy i chápání obsahu děl. Jedna možnost výkladu je, že autorka malovat „neumí“ a tyto části jsou chybné. Nebo autorka malovat „neumí“ a tyto části vědomě ponechává kvůli výrazu, ale bez vědomé reflexe toho, jak mohou tyto prvky měnit obsahové vyznění – viz třetí a čtvrtá možnost. Třetí možnost: autorka malovat „neumí“ ale vědomě ponechává chyby nejen kvůli expresi, ale využívá jejich působení tak, že nabízí i jiný obsahový výklad, který rozšiřuje soubor zobrazených žen i o typy nějak psychicky nebo fyzicky nedokonalé, postižené, narušené. Deformace částí těl se takovému výkladu nabízí. Čtvrtá možnost je, že autorka malovat „umí“, ale záměrně maluje špatně, tedy vědomě deformuje za účelem posunu obsahu jak naznačeno v třetí možnosti.

Já si raději vyberu možnost čtvrtou, ale mám pocit že v případě autorky platí spíše možnost druhá s rezervovaným připuštěním možnosti třetí. Takže na to se Bohumíry ptám, a jsem zvědav, jestli je třeba možnost pátá.

Z hlediska formální stránky se autorka svým inspiračním zdrojům (nabisté) a jejich barevným a kompozičním řešením blíží. Předpokládám že zřejmě vědomě nedosahuje jejich kvalit, což přičítám tomu, že maluje obrazy podle předloh malíře Moula, který zřejmě byl spíše druhořadým malířem. Zasazení figur většinou do středu formátu je trochu neinvenční, barevně jsou některé obrazy trochu mdlé a chudé.

Snad jde tedy opět o záměr, otázkou ovšem zůstává proč si Bohumíra vybírá rekonstruovat průměrného malíře? Jméno Moula jev tom případě zvoleno příznačně, protože František byl – z pohledu na jeho fiktivně rekonstruovaná díla - tak trochu moula a průměrný malíř. Nebo možná šlo o dobrého malíře ale ztvárněného Bohumírou průměrným způsobem?

Jakýkoli zdroj inspirace je možný a legitimní. Koncept objeveného díla Františka Moula, respektive malba obrazů podle jeho fotografií tak jak by mohly vypadat, není ovšem fakem - falzem. Nejde o falza, jde o fikce, o fiktivní obrazy jako jedny z možných rekonstrukcí. Falzy by se obrazy daly označit v případě, že by je autorka vydávala za díla Moula a ne za své vlastní malované podle jeho fotografií.

Není zde tedy co řešit ohledně otázky zda jde o fake. Autorka se hlásí k autorství. Zajímavější je otázka co vede autorku k této volbě. V čem se liší Moul od svých současníků, v čem je jeho – i když fiktivní - objevení v současném kontextu přínosné nebo co nabízí. Bez doprovodného výkladu historie původu obrazů není na sérii toto východisko viditelné, a je tedy otázkou, jaký má význam.

Pokud nemění nebo neposunuje obsah, je příběh malíře Moula jako výchozí inspirace sice docela zábavná historka, ale působí jen jako formální deklarace bez vlivu na zaměření celé série.

V porovnání s předchozí tvorbou si Smolejová udržuje stabilní produkci, ovšem bez viditelného kvalitativního posunu. Odvádí svůj standart a to je při jejím nazírání a možnostem trochu plýtváním nevyužitého potenciálu. Myslím, že částečně také kvůli časové zaneprázdněnosti jinými věcmi nevyužila Bohumíra čas na práci na malbě

zcela optimálně. Při svém rychlém a spontánním způsobu práce je schopna rychle nahodit řadu obrazů a do určité míry dohnat časové ztráty, ale myslím že je toto manko přesto na výsledné práci podepsáno. Zůstává na dobře načaté cestě. Více studií jednotlivých obrazů, s propracováním variací barevné i kompoziční stránky by mohlo kvalitě pomoci. Stejně jako ujasnění si obsahových implikací konceptu zasazením své série do kontextu fikce objeveného díla jiného umělce.

Návrh hodnocení: B

Vypracoval(a): Tomáš Lahoda

Datum: 6.5. 2010

Podpis:

